

БРОЈ 10 ЛЕПТА

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодби.

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

„Народ“ излази свакога дана по подне.

Штампариа се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник

КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

Изјава Г. Кондуриотиса

Нови грчки посланик на српском Двору г. Кондуриотис изјавио је:

»Због последњих новембарских догађаја био сам принуђен да се склоним на Крф. Ту, повучен од политичког живота и решен да се више не вратим њему, проучавао сам из близине српски народ. Убрзо сам био очаран његовим особинама. Моје дивљење било је у толико веће, у колико је моје чврсто уверење да су интереси моје отаџбине једнаки са интересима овог храброг народа. Ти су ме разлози натерали да драговољно примим предлог г. Венизелоса, да представљам нашу земљу код српске владе.

»Ја сам присталица врло уске сарадње Грчке и Србије на Балкану. Основи ове сарадње већ су израђени у грчко-српском уговору, чије извршење тражи цео наш народ.

»Ја сам се већ видео са г. Пашићем и предао му својеручно писмо г. Венизелоса. Грчки председник владе каже у том писму, да је срећан што види да грчка влада данас може да се саобрази жељама народа, који никада није престао да тражи поштовање грчко-српског уговора. Г. Пашић је врло ласкаво говорио о шефу наше владе и уверио ме, да ће искреност и узајамна лојалност дати могућности обема народима да успешно бране своје заједничке интересе.

БЕРНСДОРФ И ЈАГОВ

Један телеграм из Вашингтона јавља да америчка влада објављује текст депеша, које су измењали међу собом бивши немачки амбасадор Бернсдорф и фон Јагов. Прва депеша је датирана 12. фебруара 1916. и њу је послао Бернсдорф немачком министарству спољних послова. Она гласи:

»Добио сам непосредна обавештења из апсолутно меродавног извора, која се односе на политичку акцију у једној од наших противничких земаља, акцију која би могла да доведе до мира. Једна од личности, које управљају том земљом, тражи у Њујорку зајам од 170.000 долара, за који нуди и гаранцију. Забрањено ми је да јавно кажем његово име. Посао ми изгледа од највеће важности. Да ли ми се може тај новац одмах послати у Њујорк. Одговорите ми телеграфски. Усмено ћу вам послати извештај, одмах чим нађем неку личност од поверења да је пошаљем у Немачку.»

Потп. Бернсдорф.

Други телеграм датиран је 16. фебруара 1916. и то одговор фон Јагова:

»Ја се потпуно слажем са вама што се тиче зајма, само ако вам ови пацифистички маневри изгледају озби-

љан, стварни пројекат, јер нам је у овом тренутку врло тешко да имамо новаца у Њујорку. Ако је та непријатељска земља Русија, онда се неће моћи ништа учинити, јер је та сума новаца и сувише мала а да би се могло доћи до неког озбиљног резултата у тој земљи. Исто тако стоји са Италијом, где нам такође не иде у рачун, да потрошимо толико новаца.»

Потп. Јагов.

22. фебруара Бернсдорф је каблом телеграфисао фон Јагову:

»Изволите наредити »Дајче Банк« да стави на расположење девет милиона марака Хугу Шмиту. Посао обећава много. Детаљи са објашњењима долазе.»

Потп. Бернсдорф.

После тога Бернсдорф је 7. марта послао овакву депешу Јагову:

»Известите нашег посланика у Берну, да ће доћи код њега једна личност која ће му дати лозинку „Santi regis“ (у име краља) и која жели да ступи у везе са министром спољних послова. Овај посредник тражи још, да се учини употреба од његовог утицаја на штампу, како би она уђутала, у колико је год то могуће, о унутрашњим приликама у Француској. Бирајући овакав начин рада старе ствари неће

се потрзати са одобрењем Немачке.»

Потп. Бернсдорф.

Последњи телеграм послао је Јагов и то 18. маја:

»Личност, о којој сте ми јавили у депеши од 7. марта, још се није јавила посланству у Берну.

Потп. Јагов.

»Телеграф« из Њујорка каже, да је, према сазнању америчке владе, Бернсдорф имао, у неким периодима рата, суму од двадесет милиона долара на расположењу. Највећи део ове суме употребљен је за пропаганду у штампи и за куповину фабрике муниције, како би се оне спречиле да израђују муницију за Савезнике. Даље се Немачка трудила, да што више рашири мржњу против Сједињених Држава. У том циљу Дернабург је такође потрошио огромне суме новаца. Као изасланик Немачки, Дернабург није успео, али се потрошена сума новаца утврдила истрагом, коју је водила једна анкета америчке владе.

ЗВЕЗДИЦЕ

На једном скорашњем банкету у немачком главном штабу Кајзер је рекао, обраћајући се канцелару Михаелсу: »Од данас треба између нас двојице да влада исто тако тесна органска веза, као што постоји између Хинденбурга и Лудендорфа.«

Гаргантуа

ЕСАД ПАША О СРБИЈИ

Женева, 25. септ.

У женевском листу »Ла Серби«, дао је Есад Паша један дужи интервју у коме каже:

»Српско-арбанаско пријатељство ојачало се у данима несреће; оно ће у будућности бити још срдачније. Пријатељство, које се рађа у срећи, није тако јако као оно које настаје у заједничкој несрећи. Везе које су нас сјединиле пред нашим заједничким непријатељем неће се лако раскинути. Ја желим Србама да се ускоро врате у своју лепу земљу, која је по својим великим патњама постала славна у онима целога света.

НОВИ ПРЕДЛОЗИ

Цирих, 21. септ.

Једна званична депеша из Берлина јавља, да је немачка влада допунила своју послед-

њу ноту Ватикану. Ту је допуно предао фон Кулман Папином нунцију у Минхену. У њој се говори о Белгији, као и о условима под којима би Немачка била готова да закључи мир. Услови су ови:

1. Немачка пристаје да обнови независност Белгије;

2. Немачка ће платити свој део Белгији за штете које су јој нанете у току овог рата;

3. Белгија мора задржати административну поделу на Фландрију и Валонију, поделу која одговара жељи већине белгијског народа и за коју је Немачка заинтересована етничком аналогijом између осећања Белгије и осећања Немачке;

4. Немачка задржава право да слободно развија своја економска предузећа у Белгији, а пре свега у Анверсу.

ШТРАЈК КОД КРУПА

Берн, 25. септ.

Према последњим вестима из Немачке, у свима крупним радионицама радници штрајкују. Гадничка варош Есен празнује. Жене и деца држе манифестације против рата.

КРАТКЕ ДЕПЕШЕ

Лондон. — »Морнинг Пост« јављају из Копенхагена: Један немачки аероплан, који се 9. септембра кренуо из Хамбурга у Варнемунде, нађен је у Балтичком мору, близу данског пристаништа Лангеланда. Не зна се шта је са авијатичарима; аероплан је јако оштећен.

У зликовачким рукама

Слушајући већ годину дана страшне ствари о поступању са српским заробљеницима у Немачкој, Аустроугарској и Бугарској, решио сам се да све ове вести проверим, испитујући Србе, Французе, Енглеze, Русе и поданике неутралних држава, који су избегли из ропства и чији су искази достојни вере. Ово је резултат моје анкете:

Почетком 1916. доведено је у заробљенички логор у Солтау (Хановер) 754 српских заробљеника. Они су личили на живе лешине. Један од њих, који је знао немачки, причао је ово: »Ми умиремо од глади. Док смо пролазили кроз Србију, сељанке су нам често прилазиле и нудиле хлеб, сир и сланину, али мађарски војници, који су нас спрово-

Париз. — Јављају из Мадрида, да је економско стање у Шпанији врло тешко. Свакога дана многи грађани исељавају се у Јужну Америку. Цене намирницама страховито су скочиле, због тешкоћа у транспортовању сувим и морем.

ЛЕК ЗА СУМАРЕНЕ

Париз, 25. септ.

Једна француска висока поморска личност говорила је о одбрани од сумарена и рекла између осталог: Ја вам сад могу рећи, да су наши микрoфони достигли тако савршенство, каквом се нисмо могли надати ни пре четири недеље. Са тим апаратима све товарне лађе моћи ће сигурно да знају за присуство сумарена, за њихово одстојање и њихов правац и маневровати да их избегну. Топовњаче ће, на против, са тим истим подацима моћи да их гоне. Ето зашто су британске поморске власти задовољне, а и ми имамо разлога, да се надамо најбољим резултатима.

НОВ ТОН

Амстердам, 25. септ.

Кајзер је сада први пут дао један интересантну дописнику холандског »Телеграфа«, у коме каже:

»Ми смо од почетка били за општи мир и радосно смо примили Папину ноту, на коју смо одговорили са најбољим намерама. Споразум, а особито Енглеска и Сједињене Државе хоће да нас униште, али ми ћемо се моћи одупрети и знаћемо да победимо. Унутрашњи немири у Русији учиниће да ми победимо. Ми се боримо за част наше земље и да сачувамо интегритет наших територија.«

дили, све су нам одузимали. У многим местима у Аустрији, становници су нам прилазили, плували нас у лице и тукли нас штаповима по глави. Тридесет мојих другова рањено је на тај начин. Три месеца радили смо у Чешкој тешке послове и градили железничку пругу.

У заробљеничком логору у Кенигсбруку, у Саксонској, било је 4000 Срба. Мршави, кост и кожа, изгледали су као авети обучене у ритама. Стрпали су их у један удаљенији логор, који је био одвојен гвозденим оградом од заробљеничких логора других савезника. Свима је било најстрожије забрањено да опште с њима. Храна, коју су добивали, била је врло бедна: нешто кафе, бљутаве чорбе и

парче хлеба. То је било све. У почетку су им давали француски и енглески заробљеници хлеба, конзерве, дувана и рубља; али је командант логора то доцније најстрожије забрањено. Али, савезнички војници, потресени крајњом бедом ових Срба, доносили су им ноћу кришом нешто од своје хране. Многи од њих кажњени су због тога затвором.

Судбина заробљених Срба била је много гора него и самих Руса. Стража их је често бола бајонетима. За њих је постојала и нарочита казна: морали су, натоварени врећама, које су биле испуњене песком и шљунком, трчати око барака или непрестано седети на земљу и дизати се, док не би пали под теретом. У овим логорима умрло је више стотина заробљеника од глади и умора.

У Аустроугарској растури су Срби по разним логорима у Браунау и Јозефштату у Чешкој, у Ашаху и Гродигу близу Саксбурга, у Маутхаузену и у другим местима. И у свима овим логорима влада иста беда и исто немачко тиранство.

Најгора је била судбина заробљених Срба у Маутхаузену. Изнурени умором, глађу и зимом умирали су једнако. Само маја 1917 умрло је преко 7000. Међу овим заробљеницима било је који су глодали коске, јели траву и корење или чак месо липсаних коња.

1916 трбушни тифус страшно је покосио Србе. У место да им укаже помоћ, власт је наредила да се њихове бараке затворе и само их је недељно један пут обилазио војни лекар. Док се угушила болест помрло је 9000 Срба. Да би Немци сакрљали злочин, бачени су сви у један гроб и над њим је подигнута капела, на којој је стајало исписано: „Српски војници, умрли ус-

лед рана које су задобили у аустројско-српском рату, који је изазвала Србија.»

Аустројанци употребљавају Србе на италијанском и руском фронту за копање ровова, за намештање бодљикавих жица у зони ватре. 400 заробљеника Срба рањено је на фронту Изонце. Највише их је помрло од туберкулозе. Полуделих има такође врло много. Само у Крижевцима, у Хрватској, има их преко 3000.

Колики је број заробљених Срба у Бугарској, непознато је и самом Српском Црвеном Крсту. Бугари су бацили под ноге све принципе, све међународне конвенције, и не дају никакве податке о заробљеницима. Чак су забрањили сваку преписку између њих и њихових породица, као и примање поштиљака.

„ПАРЛАМЕНТАРНОСТ“

Цирих, 25. септ.

Из Беча јављају да је председник аустројског Сабора објавио 3. јула једну јавну прокламацију, у којој се позивају да се врате на парламентарну дужност петорица посланика, који од почетка рата нису хтели да долазе на седнице.

Ово су имена тих посланика: Чешки вођа професор Масарик, југословенски посланици Грегорић и Ђурић и италијански националистички посланици Кардо и Питако.

Разуме се, да ни један од ових посланика није одговорио на ту прокламацију, и зато је сада председник Сабора објавио да су њихова места упражњена и да треба наредити нове изборе у њиховим изборним областима.

Бугари и Папа

Берн, 25 септембра

„Бугарска Телеграфска Агенција“ саопштава текст одговора бугарског краља Фердинанда на Папину ноту. Пошто је одао част идејама, које су побудиле Папу да интервенише за мир, Фердинанд овако пише:

„Од пре тридесет година, кад ме је Провиђење позвало да управљам судбином бугарског народа, ја нисам никада заборавно тешке одговорности које ми намеће ова дужност пред Богом, и пред људима. Моја је најживља жеља увек била да бугарском народу створим начина, да иде путем напретка, мира и добре сагласности с другим народима.“

Све своје дужности, никада нисам запоставио, да се не бавим свим што би могло убрзати крај овога рата коме, по страхоти, није раван ни један ранији рат. Гоњена тим мотивима, моја влада, у споразуму са владама наших савезника, упутила је, у децем-

бру 1916 год., државама које се боре против нас, апел који Ваша Светост зна и који је био намењен томе, да успостави мир у међународним односима. Од тога времена, прва моја брига, уз помоћ моје владе, увек је била да без престанка мислим како да осигурам јединство бугарског народа, а да у исти мах дам Бугарској благодети мира.

Ја верујем, заједно с Вашом Светости, да закључење трајног мира, који би нам обезбедио ове добити, могућно је само, ако се владе сложе у мерама, које је предложила Ваша Светост. Занесеност ће, у међународним односима, уступити место праву и умерености, ако се државе, руковођене истим хуманим осећањима, којима и Ваша Светост, буду сложиле да све, у исто време, умање своје наоружање и, у свима међународним распрама, усвоје обавезну арбитражу, то ће рећи, ако државе изјаве да у њиховим реципрочним односима, владају иста правила, која преовладају и у међусобним односима њихових поданика. Полазећи од овога уверења, и потпомогнут својом владом, ја ћу свом енергијом подржавати сваки сличан предлог, под условом да се он не противи животним интересима бугарског народа и његовог јединства.“

Налазећи се у центру Балканског Полуострва, и наслоњена на истоку и на југу на мора, од којих зависи цео њен економски развој, Бугарска је нарочито наклоњена принципу слободе мора, који ће јој осигурати напредак; она нема никаквог разлога, после мира заснованог на измирењу народа и на узajамној умерености, да не жели смањивање, а затим потпуни нестанак мржње, која постоји међу народима. Овај мир осигураће развој свих народа и задовољиће општу жељу за више слобода, за више среће а учиниће да нестане сваке клице за сукобе и катастрофе, као што је данашња.

Ја сам срећан, што могу да тврдим, да се наше тежње у овоме облику, слажу са вољом Свете Столице. Из свег срца желим, да велико дело Ваше Светости буде крунисано најсјајнијим успехом да, у овим одлучним данима, мудрост осветли оне, који управљају судбином народа, тако тешко искушених у рату.“

ЗНАЧАЈАН СТРАХ

Берн, 26 септ.

„Берлинер Тагеблат“ пише поводом евентуалног распуштања Рајхстага: „Извесно је да ће Шајдеманова странка изгубити на изборима. На промену политичке ситуације у Немачкој морамо гледати песимистички. Нови избори неће нас приближити миру, већ напротив, унутрашња ситуација биће поремећена и морамо се бојати револуције у земљи.“

ПУЉ И КОТОР

Цирих, 25 септ.

Бечки војни кругови јако су узнемирени због учестаних успешних излета италијанских авијатичара над Пуљем и Котором. Радионице у Котору јако су оштећене и рад је у њима престао. Међу радионица има врло много жртава. Осим тога два су торпиљера оштећена и један сумарен потопљен. Војне власти предузимају мере да у будуће спрече долазак италијанских авијатичара. Авијатичарска ноћна стража тако је појачана у Пуљу, где ноћу влада потпуни мрак.

ПОКУШАЈИ БЕЗ НАДЕ

Берн, 25 септ.

Интернационална конференција отпочеће рад почетком октобра. Холандски скандинавски и шведски делегати састали су се јуче и решили

да упуте социјалистима заробљених држава позив на конференцију у Берну.

„Журнал де Женев“ пише, да ће ова конференција бити само увод у Штокхолмску конференцију; али држи да Споразум неће никада допустити социјалистима да путују у Берн.

ЕНГЛЕЗИ И НЕМЦИ

Лондон, 25 септ.

Јављају, да 15 од сто заробљених Немаца припадају резервној 19 дивизији и да у јединицама из 8 дивизије има војника, које су лекари давно ослободили. Највише има младих од 17 и 18 година. Енглеске трупе извештавају да се Немци туку врло бедно. Немачка пешадија стално избегава борбу прса у прса.

Дописник „Дејли Телеграфа“ каже, да немачки заробљеници не крију, да су изненађени моралом енглеских војника. Они сада знају, да су енглеске трупе страшне у нападу и опасне у гоњењу, чиме се и објашњава велики број заробљеника.

ДОГАЂАЈИ

НАРОДНА СКУПШТИНА

Према Владиној одлуци, Народна Скупштина састаће се у Солуну 1 децембра. Изгледа, да ће влада позвати све народне посланике, да се још пре тога времена окупе у Солуну.

ЗА СТУДЕНТЕ

Влада је одлучила, да се студентима на страним универзитетима издаје 180 франака месечно помоћи, уместо 150 колико је до сада та помоћ износила. Студенти, чији су родитељи имућни, као и студент, чији су оцеви народни посланици, не добијају никакву помоћ.

СРПСКЕ НОВИНЕ

Од 1 новембра „Српске Новине“ почеће да излазе у Солуну. Продаја на број обуставиће се; дакле, лист могу добијати само претплатници.

ПИТАЊЕ ВОДЕ

Солунски водовод у могућности је, да од данас снабдева целу варош водом.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

ВАШИНГТОН. — Министарство спољних послова добило је из Петрограда један дугачак извештај, у коме се каже да Русија никада неће закључити сепаратан мир. Овај је извештај предат штампи, на коју је учинио одличан утисак.

ПЕТРОГРАД. — Један радник, који је побегао из Риге, каже да су Немци стрељали шест чланова тамошњег Совјета, који су одбили да раде на војним објектима.

РИМ. — Према „Штампам“ Света Столица ће ускоро објавити Жуту

Књигу, у којој ће бити све ноте и документи, које је Папа послао за време рата разним државама и одговоре на њих.

ПАЗИЗ. — Одлазећи из Француске, италијански краљ је измењао срдачне депеше са председником француске републике г. Поенкареом.

БАЗЕЛ. — Кајзер је отпутовао у Коломеју, у Галицији. Ту ће се састати са аустројским царем.

БАЗЕЛ. — Из Берлина пишу: Шпанска влада доставила је немачкој влади званичну ноту о прекиду дипломатских односа између републике Коста Рика и Немачке.

ЦИРИХ. — Коментарисући данашњу ситуацију у Немачкој „Цајт“ пише: „У немачкој штампи отпочела је жучна борба о белгијској питању. Царевина је подељена на два тора једнаке снаге, али анексионисте највише жу ларму.“

ЖЕНЕВА. — Економски компромис између Аустрије и Мађарске није до сада могао бити утврђен ни по форми ни у детаљима. Запетост је између Беча и Пеште већа него икада.

ПАЗИЗ. — Први амерички инжењерски пук врши врло важну службу на стратегијској линији француске војске.

ПАЗИЗ. — Из Петрограда јављају, да ће породица бившега цара остати стално у Тоболску.

ПЕТРОГРАД. — Листови пишу да је бивши министар Јелевов постављен за руског амбасадора у Берну.

ЈАШ. — Румунски коминике од 23 септембра јавља: „Једно наше извиђачко одељење нападо је коти 353 и продрло у село Васкуц. Оно је заробило 12 официра и 750 немачких војника; запленило је 7 митраљеза. У току ове операције рањен је храбри руски пуковник Мансурдзе.“

ЦИРИХ. — Двадесет социјалистичких општинских одборника у Берлину оцепили су се од званичне социјалистичке странке и пришли независној мањини.

ЦИРИХ. — У августу је у Лајпцигу било 872 смртна случаја, а 487 рођења.

ЦИРИХ. — „Берлинер Тагеблат“ јавља, да је бивши диктатор за исхрану фон Батоки отишао на своје место у војсци као капетан.

Источна војска. — Званичан извештај Штаба Источне војске: „Енглези су извршили два срећна испида. Есад пашини Арбанаси заробили су неколико аустројских војника. На осталом делу фронта с времена на време артиљеријска ватра.“

СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ

24 септембра обострана пешадијска и артиљеријска ватра са јачим дејством рововских оруђа.

МАЛИ ОГЛАСИ

ЧИСТА КАФА. Радња А рона Перпријани — Ваљевца, преко пута Орозди Бак, ул. Ипћатијева Бр. 11, препоручује српској војсци чисту млечену кафу са гаранцијом, у кутијама од 250 гр. 500 гр. и 1 киле, са умереном ценом. Има у стоваришту и немленене.